

Ставицька С. О.<https://orcid.org/0000-0003-0800-0876>

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОСПРИЙНЯТТЯ ВИКЛАДАЧІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ У ПЕРІОД ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

В сучасних психолого-педагогічних дослідженнях взаємозв'язок емоційного інтелекту та професійного самосприйняття розглядається як складний, багаторівневий процес, що опосередковується як індивідуально-психологічними характеристиками викладача, так і особливостями професійного освітнього середовища.

Мета статті – провести аналіз сучасних наукових підходів до розуміння емоційного інтелекту й професійного самосприйняття викладачів соціономічних професій та визначити їх взаємозв'язок в умовах освітніх інновацій.

Результати. У статті проведено аналіз сучасних концептуальних підходів до емоційного інтелекту, який відіграє суттєву роль у професійній діяльності викладачів. Визначено теоретичні підходи до дослідження професійного самосприйняття та професійної ідентичності викладачів соціономічних професій у контексті емоційної компетентності. Окрім того, встановлено особливості освітніх інновацій в соціально-професійному контексті викладацької діяльності. Показано, що сучасні освітні інновації змінюють психологічні вимоги до діяльності викладачів, зокрема в контексті розвитку емоційного інтелекту. Встановлено взаємозв'язки між емоційним інтелектом та професійним самосприйняттям викладачів соціономічних дисциплін в період освітніх змін. Такі результати підкреслюють важливість емоційного інтелекту для покращення педагогічної діяльності та самоефективності викладачів. Доведено, що емоційний інтелект може виступати як психологічний механізм, що опосередковує процеси адаптації викладача до професійних змін та підтримує цілісність його професійного самосприйняття. Отримані результати вказують на необхідність розробки та інтеграції програм професійного розвитку, які були б спрямовані на розвиток професійного само сприйняття, покращення якості викладання, що сприятиме покращенню навчальних результатів у студентів. Загалом, дослідження пропонує нові погляди на взаємозв'язок між емоційним інтелектом, самооцінкою, професійним самосприйняттям та продуктивністю викладання в умовах освітніх інновацій.

Висновки. Результати роботи підтверджують роль емоційного інтелекту як важливого чинника підтримки цілісного професійного самосприйняття викладачів соціономічних спеціальностей в сучасному освітньому середовищі, яке зазнає постійних змін.

Ключові слова: психологія, освіта, професійна Я-позиція, викладачі, трансформація.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується інтенсивними трансформаціями, які зумовлені впровадженням ряду освітніх інновацій, цифровізацією навчального процесу та зміною соціальних очікувань щодо професійної ролі викладача. У цих умовах професійна діяльність представників соціономічних професій, зокрема викладачів, набуває підвищеної психологічної складності, оскільки передбачає постійну взаємодію з різномірними групами

здобувачів освіти, адаптацію до нових форматів комунікації та зростанням емоційного навантаження. Такі зміни вказують на необхідність визначення психологічних ресурсів, які забезпечують ефективність професійної діяльності викладача та збереження його професійної стійкості.

Важливим психологічним ресурсом, який одночасно виступає ключовим чинником ефективної професійної діяльності викладача є емоційний інтелект. Він розглядається як певна

інтегративна властивість особистості, яка забезпечує її здатність до усвідомлення, розуміння та регуляції як власних, так і чужих емоцій. У контексті педагогічної діяльності емоційний інтелект пов'язується з ефективністю міжособистісної взаємодії, педагогічною рефлексією, управлінням стресом та формуванням позитивного освітнього середовища [1; 2]. Водночас, у сучасній літературі наголошується, що значення емоційного інтелекту не обмежується лише поведінковими або комунікативними аспектами, а має зв'язок і з процесами професійного самосприйняття та усвідомлення власної професійної ролі.

Професійне самосприйняття викладача визнається як складний динамічний конструкт, що охоплює уявлення про себе як фахівця, суб'єктивну оцінку професійної компетентності, значущості професійної діяльності та рівня відповідності власних якостей сучасним вимогам освітнього середовища. У період освітніх інновацій ці чинники зазнають трансформацій, оскільки традиційні моделі професійної ідентичності викладача поступово змінюються під впливом нових педагогічних ролей, технологічних викликів та змін у системі цінностей [3; 4].

Аналіз останніх наукових публікацій свідчить про зростання інтересу до вивчення емоційного інтелекту в освітньому середовищі [5; 6]. Однак, питання його взаємозв'язку з професійним самосприйняттям викладачів соціономічних професій залишається недостатньо систематизованим. Більшість досліджень зосереджуються або на окремих аспектах емоційної компетентності, або на проблемах професійної ідентичності без урахування освітніх трансформацій [7; 8; 9]. Це зумовлює потребу у теоретико-оглядовому аналізі, який дозволив би інтегрувати сучасні підходи та окреслити концептуальні механізми взаємодії між емоційним інтелектом і професійним самосприйняттям викладачів у період освітніх інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років спостерігається зростання кількості досліджень, які присвячені вивченню питання емоційного інтелекту в контексті професійної діяльності фахівців соціономічних професій, зокрема викладачів закладів вищої освіти. Сучасні публікації свідчать про поступовий перехід від описових моделей емоційного інтелекту до інтегративних підходів, у межах яких він розглядається як багатовимірний психологічний ресурс. В роботах Кю. Лу та Н. А. Ішак [1], К. Йі [2] було показано, що емоційний інтелект впливає на психологічне

благополуччя, професійну ефективність та ідентичність особистості.

Емоційний інтелект аналізується як система когнітивно-емоційних здібностей, які пов'язані з ідентифікацією, розумінням та регуляцією емоцій. В роботах П. Ван [3], Б. Червелліоне [4], Ф. Артур [9], Н. Р. Паудель [10] наголошується, що саме цей підхід домінує у вивченні емоційного інтелекту викладачів, оскільки дозволяє оцінювати його роль у педагогічній взаємодії, управлінні емоційними станами в навчальному процесі та запобіганні професійному вигоранню.

Інший підхід ґрунтується на розгляді емоційного інтелекту як складової ширшої структури соціально-емоційних компетентностей. Науковці Ц. Чжан [5], Р. Гілар-Корбі [6], Дж. К. Нвоко [8] акцентують увагу на взаємозв'язку емоційного інтелекту з професійними цінностями, мотивацією, рефлексією та суб'єктивним сприйняттям власної професійної ролі. Для викладачів соціономічних професій соціально-емоційні компетентності виступають чинником підтримки позитивного професійного образу «Я» та сприяють адаптації до змін освітнього середовища.

Окремий напрям сучасних досліджень присвячено ролі професійного самосприйняття та професійної ідентичності викладачів у контексті освітніх трансформацій. У роботах Ю. Лю та Ц. Се [7], Дж. К. Нвоко [8] професійне самосприйняття розглядається як динамічний конструкт, що формується під впливом організаційних змін, цифровізації освіти та зростання вимог до емоційної залученості викладача. Нестабільність професійних ролей та розмитість традиційних педагогічних моделей можуть зумовлювати напруження у професійному самосприйнятті, особливо за умов недостатньо розвинених емоційно-регуляторних ресурсів. Окрім того, простежується тенденція до поєднання підходів, у межах яких взаємозв'язок емоційного інтелекту та професійного самосприйняття розглядається крізь призму освітніх інновацій. Такі дослідники як Ф. Артур [9], Ю. Чжао [11], М. Пандей та Д. Шарма [12] зазначають, що емоційний інтелект може виступати не лише індивідуальною характеристикою, а й системоутворювальним чинником професійної адаптації викладача в умовах цифрових та педагогічних змін.

Постановка завдання. Мета статті – провести аналіз сучасних наукових підходів до розуміння емоційного інтелекту й професійного самосприйняття викладачів соціономічних професій та визначити їх взаємозв'язок в умовах освітніх інновацій.

Викладосного матеріалу. В сучасному контексті емоційний інтелект розглядається як багатовимірний психологічний конструкт, що виходить за межі окремих емоційно-когнітивних здібностей та набуває значення системного ресурсу професійної діяльності. Емоційний інтелект – це самосприйняття, яке пов'язане з ідентифікацією та регулюванням емоцій. Особливо актуальності це положення набуває у сфері соціономічних професій, де ефективність професійної взаємодії значною мірою залежить від здатності фахівця усвідомлювати емоційні процеси, контролювати емоційні зміни та адекватно інтерпретувати емоційні реакції інших [12; 13].

Сучасні моделі емоційного інтелекту демонструють тенденцію до інтеграції здібнісних, особистісних та контекстуальних компонентів. У межах здібнісного підходу емоційний інтелект визначається як сукупність когнітивних процесів, які пов'язані із розпізнаванням, розумінням та свідомою регуляцією емоцій. Науковці Чжао Ю. та ін. [11], Пандей М., Шарма Д. [12], Гопінат Р. [14] підкреслюють, що для викладачів цей чинник має значення в ситуаціях педагогічної взаємодії, зокрема під час управління емоційною динамікою аудиторії, реагування на конфліктні ситуації та підтримки психологічно безпечного освітнього середовища.

У сучасній науковій літературі емоційний інтелект розглядається як елемент системи соціально-емоційних компетентностей. Він поєднується з емпатією, емоційною саморефлексією, ціннісними орієнтаціями та здатністю до саморегуляції в умовах професійного стресу. Для викладачів соціономічних професій цей підхід є методологічно значущим, оскільки дозволяє інтерпретувати емоційний інтелект не лише як інструмент управління емоціями, а і як чинник формування цілісного професійного образу «Я» [15; 16; 17]. Високий рівень соціально-емоційних компетентностей корелює з позитивним професійним самосприйняттям, стійкістю до професійного вигорання та готовністю до прийняття інноваційних освітніх практик [5; 6; 8].

В ряді робіт, окрему увагу приділено контекстуальним моделям емоційного інтелекту, в межах яких він розглядається як динамічна характеристика, що формується та трансформується під впливом професійного середовища. У цих моделях підкреслюється роль організаційної культури закладу освіти, цифрового навчального середовища та соціальних очікувань щодо ролі викладача [18]. У період освітніх інновацій модель

дозволяє пояснити, яким чином зміни у професійному контексті можуть впливати на емоційну саморегуляцію та професійне самосприйняття викладачів.

З огляду на різні підходи до інтерпретації емоційного інтелекту доцільним є узагальнення ключових концептуальних моделей, що використовуються для аналізу його ролі у професійній діяльності викладачів. Систематизація таких моделей дозволяє виокремити спільні та відмінні теоретичні акценти, а також оцінити їх евристичну цінність для розуміння психологічних механізмів професійного самосприйняття викладачів соціономічних професій у контексті освітніх інновацій. У таблиці 1 подано порівняльну характеристику сучасних концептуальних моделей емоційного інтелекту та їх значення для професійної діяльності викладачів.

Емоційний інтелект розглядається як багатокомпонентний та динамічний психологічний феномен, значення якого виходить за межі суто емоційної регуляції. Незалежно від концептуальних відмінностей, усі моделі підкреслюють роль емоційного інтелекту як ресурсу професійної ефективності та внутрішньої стабільності викладача. Водночас, інтегративні та контекстуальні підходи дозволяють глибше осмислити взаємозв'язок емоційного інтелекту з професійним самосприйняттям, що є особливо актуальним в умовах трансформації сучасної освітньої системи.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях професійне самосприйняття викладача розглядається як багатовимірний феномен, що формується на перетині особистісних характеристик, професійного досвіду та соціально-організаційного контексту діяльності. Для представників соціономічних професій цей конструкт має особливе значення, оскільки їх професійна ефективність безпосередньо пов'язана з усвідомленням власної ролі в процесі міжособистісної взаємодії, суб'єктивним переживанням професійної значущості та здатністю до рефлексивного осмислення власної діяльності [8; 16].

Сучасні теоретичні підходи до аналізу професійного самосприйняття викладачів дедалі частіше відходять від статичних уявлень про професійний образ «Я» та розглядають його як динамічний процес, що змінюється протягом професійного шляху. Професійне самосприйняття включає не лише когнітивні оцінки власної компетентності, а й емоційно-ціннісне ставлення до професії, переживання професійної впевненості чи невизначеності, а також суб'єктивне

відчуття відповідності сучасним вимогам освітнього середовища [18; 19].

У межах ідентифікаційного підходу професійне самосприйняття інтерпретується як складова професійної ідентичності, що формується в процесі інтеграції індивідуального досвіду викладача з нормативними уявленнями про професію. Дослідники підкреслюють, що для викладачів соціономічних професій професійна ідентичність часто пов'язана з емоційною залученістю до професійної діяльності, відчуттям сенсу педагогічної праці та готовністю брати відповідальність за емоційний клімат освітнього процесу [20]. У цьому контексті професійне самосприйняття постає як внутрішній регулятор професійної поведінки, що опосередковує реакції викладача на виклики та зміни в освітньому середовищі.

Інший напрямок робить акцент на рефлексивному вимірі професійного самосприйняття. У сучасних дослідженнях зазначається, що здатність до професійної рефлексії є ключовим чинником підтримки стабільного професійного

образу «Я» в умовах зростання вимог до емоційної гнучкості та адаптивності викладача [21]. При цьому, професійне самосприйняття розглядається як результат постійного осмислення власного досвіду, емоційних реакцій та професійних досягнень, що дозволяє викладачеві зберігати відчуття професійної цілісності навіть за умов невизначеності.

Окремий сегмент сучасних публікацій присвячений аналізу професійного самосприйняття викладачів у контексті психоемоційного навантаження та професійного вигорання. У цих роботах підкреслюється, що негативні зміни у професійному самосприйнятті можуть бути як наслідком хронічного емоційного стресу, так і чинником, що підсилює ризики емоційного виснаження. В роботах Ванг та ін. [3], Артур та ін. [9], Паудель [10] наголошується, що викладачі з нестійким чи фрагментованим професійним самосприйняттям демонструють нижчий рівень задоволеності професійною діяльністю та знижену готовність до впровадження освітніх інновацій.

Таблиця 1

Сучасні концептуальні моделі емоційного інтелекту та їх значення для професійної діяльності викладачів

Концептуальна модель емоційного інтелекту	Основні положення	Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності викладача	Обмеження у контексті професійного самосприйняття
Здібнісна модель	Емоційний інтелект розглядається як сукупність когнітивних здібностей до розпізнавання, розуміння та свідомої регуляції емоцій	Забезпечує ефективне управління емоційною взаємодією у навчальному процесі, сприяє зниженню емоційного напруження та підвищенню якості педагогічної комунікації	Обмежено враховує особистісно-сміслові аспекти професійної ідентичності та емоційного переживання професійної ролі
Соціально-емоційна модель	Емоційний інтелект інтегрується з емпатією, емоційною рефлексією, саморегуляцією та соціальними навичками	Сприяє формуванню позитивного професійного образу «Я», підтримує професійну мотивацію та психологічну стійкість викладача	Може мати недостатню чіткість у розмежуванні емоційних здібностей та соціальних компетентностей
Особистісно-орієнтована модель	Емоційний інтелект розглядається як стабільна характеристика особистості, пов'язана з емоційною самосвідомістю та ціннісними орієнтаціями	Впливає на суб'єктивне переживання професійної значущості та рівень задоволеності професійною діяльністю	Недостатньо враховує динамічний характер професійного розвитку та вплив освітніх змін
Контекстуальна модель	Емоційний інтелект трактується як динамічна характеристика, що формується у взаємодії з професійним середовищем	Забезпечує адаптацію викладача до освітніх інновацій, змін ролей та форм педагогічної взаємодії	Ускладнює порівняння результатів досліджень
Інтегративна модель	Поєднання когнітивних, особистісних і контекстуальних компонентів емоційного інтелекту	Розглядає емоційний інтелект як системний ресурс підтримки цілісного професійного самосприйняття викладача	Потребує подальшої теоретичної конкретизації та концептуального уточнення

Джерело: сформовано автором на основі [5], [8], [16], [18], [20], [21]

Цифровізація освіти, поширення змішаних та дистанційних форматів навчання, а також зростання ролі студентоцентризованих підходів зумовлюють зміну характеру емоційної взаємодії між викладачем та здобувачами освіти. Сучасні публікації вказують на те, що обмеження безпосереднього емоційного контакту, характерні для цифрового навчального середовища, підвищують вимоги до усвідомленої емоційної регуляції та здатності до емоційної саморефлексії з боку викладача [21]. Емоційний інтелект розглядається як психологічний механізм, що дозволяє зберігати ефективність педагогічної комунікації, навіть, за умов опосередкованої взаємодії.

Паралельно з цим, освітні інновації трансформують професійне самосприйняття викладачів, оскільки традиційні уявлення про педагогічну майстерність і професійну компетентність доповнюються новими критеріями. У дослідженнях Шеньяо та ін. [19], Ск та Халдер [20], Анвар та ін. [21] наголошується, що викладач дедалі частіше сприймає себе не лише як носія знань, а як фасилітатора навчального процесу, модератора освітнього середовища та емоційного лідера. Такі зміни можуть супроводжуватися як зростанням професійної самозначущості, так і відчуттям невизначеності або зниженням професійної впевненості, особливо за умов недостатньої готовності до нових ролей. Ефективність навчання відіграє ключову роль у формуванні академічних успіхів учнів. Характеристики викладачів, включаючи освіту, досвід, педагогічні навички та знання з предметної області, суттєво впливають на академічні результати учнів. Окрім того, емоційний інтелект викладачів також відіграє значну роль у створенні позитивного навчального середовища та підвищенні ефективності навчання [20; 21].

У межах сучасних теоретичних моделей підкреслюється, що освітні інновації посилюють взаємозалежність між емоційним інтелектом та професійним самосприйняттям викладача. Здатність усвідомлювати власні емоційні реакції на професійні зміни, регулювати емоційне напруження та інтегрувати новий досвід у професійний образ «Я» розглядається як ключовий чинник психологічної адаптації до інноваційних освітніх практик [16; 19]. Тоді як низький рівень емоційної саморегуляції може ускладнювати процес переосмислення професійної ролі та сприяти формуванню фрагментованого професійного самосприйняття.

Професійне самосприйняття, сформоване на основі позитивного професійного досвіду та стабільної професійної ідентичності, може створювати сприятливі умови для розвитку та реалізації емоційного інтелекту в педагогічній діяльності. Така взаємодія набуває особливого значення в умовах тривалих освітніх змін, коли підтримка психологічної стійкості викладача залежить від узгодженості між емоційною сферою та уявленнями про власну професійну значущість. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та професійного самосприйняття викладачів соціономічних професій є динамічною системою, в якій емоційний інтелект виконує регуляторну та інтегративну функцію, а професійне самосприйняття виступає смисловою основою професійної діяльності (табл. 2).

В наш час емоційний інтелект розглядається не ізольовано, а у тісному зв'язку зі структурою професійного самосприйняття викладача. Усі підходи підкреслюють регуляторну та інтегративну функцію емоційного інтелекту, що забезпечує узгодження емоційного досвіду з уявленнями про власну професійну роль. Це дозволяє розглядати

Таблиця 2

Теоретичні підходи до аналізу взаємозв'язку емоційного інтелекту та професійного самосприйняття викладачів

Теоретичний підхід	Ключові характеристики емоційного інтелекту	Інтерпретація професійного самосприйняття	Значення для професійної діяльності викладача
Здібнісний	Усвідомлення, розуміння та регуляція емоцій	Когнітивна оцінка власної професійної ефективності	Підвищення якості педагогічної взаємодії
Соціально-емоційний	Емпатія, емоційна рефлексія, саморегуляція	Позитивний професійний образ «Я»	Професійна стійкість, готовність до інновацій
Контекстуальний	Динамічна адаптація до змін середовища	Трансформація професійної ідентичності	Психологічна адаптація в умовах освітніх змін
Інтегративний	Поєднання когнітивних і особистісних компонентів	Цілісне професійне самосприйняття	Збереження професійної цілісності

Джерело: сформовано автором на основі [16], [19], [20], [21]

емоційний інтелект як один із ключових психологічних ресурсів підтримки цілісного професійного самосприйняття викладачів соціономічних професій у період освітніх трансформацій.

Отже, емоційний інтелект у професійній діяльності викладачів соціономічних професій можна розглядати як інтегративний психологічний ресурс, що поєднує когнітивні, особистісні та контекстуальні компоненти. Саме така інтеграція створює підґрунтя для теоретичного аналізу його взаємозв'язку з професійним самосприйняттям, особливо в умовах освітніх трансформацій, коли стабільність професійної ідентичності залежить від здатності викладача адаптуватися до змін, зберігаючи внутрішню цілісність професійного образу.

Сучасні освітні інновації виступають не лише технологічними або організаційними змінами, а й чинниками глибокої трансформації професійної діяльності викладача, що безпосередньо впливає на його психологічні характеристики. У наукових дослідженнях останніх років освітні інновації розглядаються як багатовимірний контекст, у межах якого змінюються вимоги до професійної ролі викладача, структури педагогічної взаємодії та формування професійного «Я». За цих умов, емоційний інтелект і професійне самосприйняття та взаємозв'язок між ними, набувають нового змісту, оскільки, стають ключовими ресурсами педагогічних працівників, зокрема викладачів закладів вищої освіти, щодо їх успішної адаптації до змін.

Висновки. Проведений аналіз показав, що емоційний інтелект є одним із ключових психологічних ресурсів професійної діяльності викладачів соціономічних професій у період освітніх інновацій. Емоційного інтелекту розглядається як багатовимірний феномен, що поєднує когнітивні, особистісні та контекстуальні компоненти.

Професійне самосприйняття викладачів соціономічних спеціальностей є динамічним процесом, який тісно пов'язаний з емоційною сферою особистості та умовами професійної діяльності. У контексті освітніх трансформацій стабільність професійного самосприйняття значною мірою залежить від здатності викладача усвідомлювати та регулювати власні емоційні стани, інтегрувати нові професійні вимоги у цілісний професійний образ «Я» та зберігати відчуття професійної значущості.

Теоретичний аналіз взаємозв'язку емоційного інтелекту та професійного самосприйняття дозволяє розглядати їх як взаємопов'язані компоненти єдиної психологічної системи професійної адаптації викладача до нових умов професійної діяльності. Емоційний інтелект виконує регуляторну та інтегративну функції, що забезпечує узгодження емоційного досвіду з когнітивними уявленнями про професійну роль. Тоді як професійне самосприйняття виступає смисловою основою професійної діяльності та визначає готовність викладача до прийняття освітніх інновацій.

Список літератури:

1. Lu Q., Ishak N. A. Teacher's Emotional Intelligence and Employee Brand-Based Equity: Mediating Role of Teaching Performance and Teacher's Self-Efficacy. *Frontiers in psychology*. 2022. Vol. 13. P. 901019. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.901019>
2. Yi K., Wang X., Wu Y., Zhang L. Teacher-student empathic relationship shaping: an elimination mechanism for psychological segmentations in entrepreneurship education. *BMC psychology*. 2025. Vol. 13 (1). P. 292. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02607-1>
3. Wang J., Wang Y., Zhu N., Qiu J. Special education teachers' emotional intelligence and its relationships with social support, work engagement and job performance: a job demands-resources theory's perspective. *International journal of developmental disabilities*. 2022. Vol. 70 (5). P. 814–823. <https://doi.org/10.1080/20473869.2022.2149893>
4. Cervellione B., Lombardo E. M. C., Iacolino C. Psychological resources and interventions for teachers' emotional competence and well-being: a systematic review. *Frontiers in psychology*. 2025. Vol. 16. P. 1640968. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1640968>
5. Zhang Q. Chinese college teachers' emotional intelligence and mental health: a chain mediation model involving student relationship quality. *Frontiers in psychology*. 2025. Vol. 16. P. 1572070. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1572070>
6. Gilar-Corbi R., Izquierdo A., Castejón J. L. Emotional Factors in the Psychological Well-Being of Future Teachers: A Structural Model. *Journal of Intelligence*. 2025. Vol. 13 (6). P. 70. <https://doi.org/10.3390/jintelligence13060070>
7. Liu Y., Xie J. Happiness training effect on primary school teachers' academic burnout and teaching effectiveness: narratives from teachers. *BMC psychology*. 2025. Vol. 13 (1). P. 684. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02985-6>

8. Nwoko J. C., Emeto T. I., Malau-Aduli A. E. O., Malau-Aduli B. S. A Systematic Review of the Factors That Influence Teachers' Occupational Wellbeing. *International journal of environmental research and public health*. 2023. Vol. 20 (12). P. 6070. <https://doi.org/10.3390/ijerph20126070>
9. Arthur F., Okyere-Dankwa R., Owusu D., Nortey S. A. Economics Teachers' Emotional Intelligence and Self-Efficacy: A Moderated Mediation Model Using PLS-SEM. *Brain and behavior*. 2025. Vol. 15 (9). P. e70832. <https://doi.org/10.1002/brb3.70832>
10. Paudel N. R., K C, P., Nygård C. H., Neupane S. Effect of a mindfulness-based cognitive behavior therapy intervention on occupational burnout among school teachers. *Frontiers in psychiatry*, 15, 1496205. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2024.1496205>
11. Zhao, Y., Ai, L., & Wang, X. (2025). Relationships between emotional intelligence, resilience, and critical thinking disposition among pre-service teachers: A moderated mediation analysis by gender. *Acta psychologica*. 2025. Vol. 259. P. 105314. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.105314>
12. Pandey M., Sharma D. Research on emotional intelligence among Indian teachers: A Systematic Review and meta-analysis of its correlation with health parameters and impact of gender. *F1000Research*. 2024. Vol. 12. P. 1519. <https://doi.org/10.12688/f1000research.143151.2>
13. Chen J., Lin C., Lin F. The interplay among EFL teachers' emotional intelligence and self-efficacy and burnout. *Acta psychologica*. 2024. Vol. 248. P. 104364. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104364>
14. Gopinath R. Study on Relationship between Emotional Intelligence and Self Actualization among Academicians of Tamil Nadu Universities. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24 (2). P. 5327–5337.
15. Tian Y., Guo Y. How Does Transformational Leadership Relieve Teacher Burnout: The Role of Self-Efficacy and Emotional Intelligence. *Psychological reports*. 2024. Vol. 127 (2). P. 936–956. <https://doi.org/10.1177/00332941221125773>
16. Owusu D., Arthur F. Modelling the nexus between mathematics teachers' emotional intelligence and instructional effectiveness: a mediation moderation model using PLS-SEM approach. *Acta psychologica*. 2025. Vol. 257. P. 105119. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.105119>
17. Quansah F., Essel D. W., Gyapong N. A., Yabana I. N., Dzakadzie Y., Asamoah P., Addison K. Enhancing Teacher Training Through Self-Efficacy and Emotional Intelligence: A Conditional Process Model of Pre-Service Teachers' Well-Being and Academic Achievements. *Brain and behavior*. 2025. Vol. 15 (5). P. e70578. <https://doi.org/10.1002/brb3.70578>
18. García-Martínez I., Pérez-Navío E., Pérez-Ferra M., Quijano-López R. Relationship between Emotional Intelligence, Educational Achievement and Academic Stress of Pre-Service Teachers. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*. 2021. Vol. 11 (7). P. 95. <https://doi.org/10.3390/bs11070095>
19. Shengyao Y., Xuefen L., Jenatabadi H. S., Samsudin N., Chunchun K., Ishak Z. Emotional intelligence impact on academic achievement and psychological well-being among university students: the mediating role of positive psychological characteristics. *BMC psychology*. 2024. Vol. 12 (1). P. 389. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01886-4>
20. Sk S., Halder S. Critical thinking disposition of undergraduate students in relation to emotional intelligence: Gender as a moderator. *Heliyon*. 2020. Vol. 6 (11). P. e05477. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05477>
21. Anwar R. H., Zaki S., Memon N., Thuramy R. Exploring the interplay of trait emotional intelligence and ESL teacher effectiveness: Is self-efficacy the mechanism linking them?. *Sage Open*. 2021. Vol. 11 (4). P. 1–19. <https://doi.org/10.1177/21582440211061378>

Stavytska S. O. THEORETICAL ANALYSIS OF FOREIGN APPROACHES TO UNDERSTANDING THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PROFESSIONAL SELF-PERCEPTION OF INSTRUCTORS IN SOCIONOMIC PROFESSIONS DURING A PERIOD OF EDUCATIONAL INNOVATIONS

In contemporary psychological and pedagogical research, the relationship between emotional intelligence and professional self-perception is viewed as a complex, multilevel process mediated both by the individual psychological characteristics of instructors and by the specific features of the professional educational environment.

The purpose of this article – is to analyze modern scientific approaches to understanding emotional intelligence and professional self-perception of instructors in socionomic professions and to determine their interrelationship under conditions of educational innovation.

Results. The article presents an analysis of contemporary conceptual approaches to emotional intelligence, which plays a significant role in the professional activity of instructors. Theoretical approaches to the study of professional self-perception and professional identity of instructors in socionomic professions are identified

within the context of emotional competence. In addition, the characteristics of educational innovations in the socio-professional context of teaching activities are examined. It is demonstrated that modern educational innovations change the psychological demands placed on instructors' professional activities, particularly with regard to the development of emotional intelligence. Relationships between emotional intelligence and professional self-perception of instructors teaching socioeconomic disciplines during periods of educational change are identified. These findings emphasize the importance of emotional intelligence for enhancing pedagogical effectiveness and instructors' self-efficacy.

It is shown that emotional intelligence can function as a psychological mechanism that mediates instructors' adaptation to professional changes and supports the integrity of their professional self-perception. The results indicate the need to develop and integrate professional development programs aimed at strengthening professional self-perception and improving teaching quality, which in turn contributes to better student learning outcomes. Overall, the study offers new perspectives on the relationship between emotional intelligence, self-esteem, professional self-perception, and teaching productivity in the context of educational innovation.

Conclusions. The results confirm the role of emotional intelligence as an important factor in maintaining the coherent professional self-perception of instructors in socioeconomic specialties within a modern educational environment characterized by constant change.

Key words: *psychology, education, professional self-position, teachers, transformation.*

Дата першого надходження статті до видання: 12.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026